

УДК 341:061

Є. О. Львова

МІЖНАРОДНІ ПРАВОВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПЕРЕВАГИ НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ТА НАСТАНОВИ ДЛЯ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття фокусується на правовому аналізі підґрунтя майбутніх реформ у контексті наближення законодавства України до стандартів ЄС в умовах воєнного стану в Україні, глобальної невідомості та розвитку системи міжнародного військово-політичного співробітництва. Метою дослідження є вивчення регулятивного впливу міжнародних правовідносин між Україною та ЄС, а також опис напрямів імплементації положень нормативних актів ЄС в українське законодавство шляхом огляду та аналізу правового забезпечення відносин Україна-ЄС. Вивчається законодавство України та ЄС за період 2020–2022 рр. з метою аналізу переваг законодавчого наближення та запропонування настанов для прийняття управлінських рішень на локальному рівні в умовах воєнного стану. Взаємозв'язок між нормативними актами ЄС, що були імplementовані, та існуючою правовою системою України є наочним, що підтверджує регулюючий вплив зазначених відносин. Дослідження сприяє розвитку вивчення питання наближення законодавства шляхом застосування існуючого концепту права ЄС. Обґрунтовано необхідність удосконалення інституційно-правової сфери за сучасних умов розвитку сучасного права ЄС, що також обумовлює перегляд теоретичних положень та внесення виправлень і новел у концептуальну систему. В контексті введення воєнного стану в Україні обґрунтовано пропозицію, що стратегічна лінія співробітництва ЄС з Україною має бути і в подальшому трансформована з урахуванням проблематики дотримання законодавства ЄС з метою забезпечення належних процедур перетинання кордонів біженцями з України та особами, що потребують притулку. Загальний підсумок дослідження полягає у зазначенні потенційних чинників успіху впровадження законодавства ЄС та проблем адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Здійснено порівняльний багаторівневий аналіз, огляд документації та огляд літератури та використані інші методи, включаючи синтез і дедукцію. Аргументовано гіпотезу про те, що складність підтримки миру та стабільності розвитку держави в напрямку інтеграції до ЄС та НАТО для України обумовлюється наступними викликами: правовою характеристикою неоголошеної війни як збройної агресії РФ на території України, глобальною пандемією COVID-19, відповідними геополітичними змінами на карті світу через міграційну кризу, гібридними інформаційними та збройними викликами, тощо. Окреслена загальнотеоретична характеристика політичного діалогу на рівні самітів Україна-ЄС за 2020–2022 рр. Висновок зроблений на основі порівняльного підходу щодо подальшого реформування Конституції України з урахуванням висновків робочих груп в рамках проєктів і програм співробітництва України та ЄС. Стаття вказує на низку проблем, що перешкоджають імплементації двосторонніх угод і стратегій ЄС, що сьогодні є проблемними. Цінність аналізу полягає в контекстному зверненні до програм розвитку країн-кандидатів на вступ до Європейського Союзу.

Ключові слова: відносини Україна-ЄС, воєнний стан, вторгнення РФ в Україну, наближення, міжнародні правовідносини.

DOI 10.34079/2226-3047-2022-12-23-24-98-110

Постановка проблеми та її актуальність. Протягом останніх семи років, з моменту вторгнення РФ на територію України діяльність інститутів Європейського Союзу позитивно вплинула на правосвідомість більшості українських посадовців і пересічних громадян, зокрема, здійснила прямий вплив на процес державотворення шляхом професійної та фінансової підтримки законодавчих реформ. В процесі доктринального визначення сучасної системи міжнародних правовідносин між Україною та ЄС сторони виходять за межі уявлень політики та міжнародно-правових принципів, і працюють в площині дотримання принципів гуманізму та забезпечення миру і законності.

Метою цієї статті є вивчення регулятивного впливу міжнародних правовідносин між Україною та ЄС та опис напрямів імплементації положень нормативних актів ЄС в українське законодавство шляхом огляду та аналізу правового забезпечення відносин Україна-ЄС у період 2020–2022 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх 30 років становлення незалежної України питання сучасного стану міжнародних правовідносин між Україною та ЄС, а також проблематика наближення законодавства України до стандартів ЄС нерідко ставали предметом досліджень вітчизняних учених як М. О. Баймуратов, М. В. Буроменський, Ю. О. Волошин, В. В. Копійка, С. Ю. Кашкін, В. І. Муравйов, О. В. Стрельцова, Т. Л. Сироїд, І. В. Яковюк та ін.

Після широкомасштабного вторгнення РФ на територію України 24 лютого 2022 року, Європейський Союз разом із іншими донорами координує політичну, воєнну та макрофінансову допомогу реформування сфер безпеки та оборони, публічного управління та адміністрування, децентралізації, запобігання та протидії корупції, розвитку електронного урядування, «зеленої» модернізації, дигіталізації, інституційного забезпечення задля зміцнення верховенства права.

Виклад основного матеріалу. З моменту набуття чинності Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у повному обсязі у 2017 році закордонна та внутрішня політика України фокусується на процедурах щодо виконання двосторонніх домовленостей і зобов'язань. (Угода про асоціацію..., 2014).

Наразі вступ України до ЄС та НАТО є ґносеологічно важливим та невідворотнім у контексті стратегічного та економічного розвитку країни, про що вперше в лютому 2019 р. було закріплено у преамбулі Конституції України (Конституція України, 1996). До компетенції Парламенту України увійшла реалізація стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору; Президент України виступає у якості Гаранта реалізації; а Уряд України забезпечує реалізацію зазначеного стратегічного курсу.

Варто нагадати, що європейські культурні цінності та правові норми, що містяться в Угоді про асоціацію як «дороговказі для внутрішніх реформ» знайшли підтримку української спільноти шляхом прямого голосування на парламентських виборах у липні 2019 року, коли про-президентська партія «Слуга народу» стала безумовним лідером, отримавши підтримку у 43,5 % виборців і здобувши абсолютну більшість у Верховній Раді з 124 мандатами. (Vorobiov, 2019) Зазначений факт виявився вельми позитивним, враховуючи, що абсолютна більшість в парламенті дає можливість партії всіляко сприяти збереженню незалежності та гарантуванню прав і свобод людини і громадянина, і теж сприяють процесам міждержавної інтеграції.

В умовах широкомасштабного вторгнення РФ в Україну, важливо наголосити на тому, що складність підтримки миру та стабільності розвитку держави в напрямку інтеграції до ЄС та НАТО для України обумовлюється наступними викликами: правовою характеристикою неоголошеної війни як збройної агресії РФ на території України,

глобальною пандемією COVID-19, відповідними геополітичними змінами на карті світу через міграційну кризу, гібридними інформаційними та збройними викликами, необхідністю перебудови глобальної системи міжнародно-правового захисту прав людини, тощо.

I. Концептуальні засади верховенства народного суверенітету України в умовах інтеграції до ЄС

Останнім часом в українському суспільстві виникають структурні зрушення в системі європейської допомоги Україні в реалізації демократизації перехідної політики та забезпеченню суверенітету та територіальної цілісності України. Вкрай важливим є те, що «...ЄС підтвердив свою непохитну підтримку та відданість незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України у її міжнародно визнаних кордонах» (Європейська Рада, 2020).

В умовах вторгнення РФ в Україну Європейський Союз та його держави-члени змушені вживати надзвичайних заходів, щоб допомогти українцям, які легально перебувають на території країн ЄС та стримати наплив незаконних мігрантів, а також зберегти добробут власного населення, а саме запобігти негативного впливу на економіку країн ЄС через відмову від закупівлі російських енергоносіїв. Вочевидь, що стратегічна лінія співробітництва ЄС з Україною має бути і в подальшому трансформована з урахуванням проблематики дотримання законодавства ЄС з метою забезпечення належних процедур перетинання кордонів біженцями з України та особами, що потребують притулку.

Особливої актуальності в цьому контексті набуває висновок казахського дослідника Д. Кембаєва, який ще у 2012 році вказав на те, що інтеграційні процеси в рамках Європейського Союзу підтверджують той факт, що «тісне об'єднання держав з метою підтримки миру та стабільності, а також поглиблення економічної взаємодії на благо народів, що їх населяє, можливе лише за умов верховенства права, демократії, прав людини, а також прихильності принципу субсидіарності у всіх складових частинах інтеграційного простору». (Kembayev, 2012, p. 430).

ЄС істотно вплинув на правову політику України, знайшовши спільне визначення сутності автономії, суверенітету та захисту прав людини, шляхом проведення регулярних засідань в рамках політичного діалогу на рівні самітів Україна-ЄС (ст. 5 УА). В цьому контексті, цікавим є той факт, на 22-му саміті Україна-ЄС, який відбувся в Києві 6 жовтня 2020 року з моменту спалаху пандемії COVID-19, було оприлюднено спільну заяву «тісного співробітництва, щоб виправдати сподівання, які український народ висловив щодо посилення економічної інтеграції, просування політичних реформ, сприяння економічному зростанню та верховенства права.

Системоутворюючим є те, що взаємні зобов'язання України та ЄС щодо використання повною мірою потенціалу Угоди про асоціацію між Україною та ЄС вперше увійшло до тексту заяви за підсумками 23-го саміту Україна – Європейський Союз 12 жовтня 2021 р.

Європейський Союз, зокрема, погодився надати допомогу для підтримки чотирьох пріоритетів:

- децентралізація (покликана зміцнити демократію та підзвітність на місцевому рівні, а також інвестувати в місцеву інфраструктуру);
- боротьба з корупцією (забезпечення підтримки попередніх реформ, таких як запровадження прозорих електронних закупівель для державних контрактів);
- зміцнення організацій громадянського суспільства;
- підтримка реформ, необхідних для того, щоб Україна могла повністю виконувати Угоду про асоціацію між Україною та ЄС.

Після висловлення цієї згоди українське громадянське суспільство бере активну участь в ефективній роботі з місцевою владою та розроблені настанови щодо внутрішніх повноважень щодо прийняття рішень, щоб укласти сусідські угоди про співпрацю у сферах спільної компетенції для кращої європеїзації адміністративно-правової політики.

Варто звернути увагу на те, що діалог Україна-ЄС останнім часом стикається з проблемами, пов'язаними з дотриманням законності в самій Україні, а саме:

- залишаються наявними колізії правових норм українського законодавства, що засноване на спадщині радянського менталітету та культурних відмінностях,
- підтримка ЄС і НАТО для України стали єдиною гарантією вирішення геополітичних питань в умовах воєнного стану.

Також можна сміливо стверджувати, що модернізація підходів щодо реалізації проектів Україна-ЄС має декілька стратегічних спільних цілей:

- розбудова ефективної торговельної інфраструктури,
- вдосконалення законодавчої платформи,
- розвиток верховенства права та демократії державних повноважень,
- зміцнення відносин з органами державної влади та соціальними групами, тощо.

II. Потенціал розвитку відносин Україна-ЄС в умовах збройного конфлікту: національна ідентичність та захист інформаційних прав людини

Як відомо, Маастрихтський договір у ст. 6 ст.3 (F) ЄС містить твердження, що існує національна ідентичність держав-членів (European Union, 1992). В цьому контексті треба актуалізується значення того факту, що 13 грудня 2022 року Президентом України В. Зеленським було підписано Закон України «Про основні засади державної політики в сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», яким було визначено мету, завдання, принципи, напрями, особливості формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України, гарантії участі громадян України, закордонних українців, громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства у її реалізації, визначає повноваження органів державної влади та органів. Пп. 1-2 ст. 27 цього Закону визначають, що «міжнародне співробітництво у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності здійснюється відповідно до законів України та міжнародних договорів. (Закон України № 2834-IX, 2022). Органи державної влади сприяють міжнародному співробітництву з питань національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти, зокрема шляхом укладення відповідних міжнародних договорів, участі в роботі міжнародних організацій, обміну інформацією про проекти у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, підтримки програм міжнародних обмінів, сприяння участі інститутів громадянського суспільства у міжнародних структурах, програмах, проектах та заходах».

Отже, застосування положень міжнародно-правових актів та відповідне прийняття управлінських рішень на глобальному, регіональному та локальному рівнях базується на організаційно-правовому механізмі. Своєю чергою, це базується на злагодженій дії міжнародних інституцій щодо обмеження державної влади (навіть і демократичної) в той час, коли вбачається загроза життю та здоров'ю людей.

Через збройну агресію РФ в Україні правове регулювання міжнародних правових відносин Україна-ЄС з 2022 року врегульовано наступними резолюціями Європейськими парламентами щодо України:

- Резолюція про російську агресію проти України від 01.03.2022;

- Резолюція про захист, наданий ЄС дітям та молоді, що тікають від війни в Україні від 07.04.2022;
- Резолюція про висновки засідання Європейської ради про події війни проти України й санкції ЄС проти Росії та їх впровадження від 07.04.2022
- Резолюція про вплив російської незаконної загарбницької війни проти України на транспортний та туристичний сектори ЄС від 05.05.2022;
- Резолюція про вплив війни проти України на жінок від 05.05.2022;
- Резолюція про боротьбу з безкарністю за воєнні злочини в Україні від 19.05.2022;
- Резолюція про соціально-економічні наслідки війни Росії в Україні для ЄС — посилення дієздатності ЄС від 19.05.2022;
- Резолюція про зовнішню, безпекову і оборонну політику ЄС внаслідок загарбницької війни Росії проти України від 08.06.2022;
- Резолюція про статус кандидата для України, Республіки Молдова та Грузії від 23.06.2022;
- Резолюція про виняткову макрофінансову допомогу Україні від 07.07.2022;
- Резолюція про тимчасові заходи стосовно документів водія, виданих в Україні від 07.07.2022;
- Резолюція про порушення прав людини в контексті примусової депортації українських цивільних осіб до Росії та примусового усиновлення українських дітей у Росії від 15.09.2022;
- Резолюція про ескалацію Росією її загарбницької війни проти України від 06.10.2022;
- Резолюція про культурну солідарність з Україною та механізм спільного реагування на надзвичайні ситуації для культурного відновлення в Європі від 20.10.2022;
- Резолюція про визнання Російської Федерації державою-спонсором тероризму від 23.11.2022;
- Резолюція «90 років після Голодомору: визнання масового морення голодом геноцидом» від 15.12.2022.

Геополітичні інтеграційні питання на рівні розвитку України в площині розгалуженої системи взаємозв'язків «Європейський Союз – НАТО – Євразійське співробітництво» виявили принципову необхідність дотримання положень Конституції України в частині питань забезпечення державного суверенітету на підставі механізмів дії інституту всеукраїнського референдуму. Це означає, що відкритість і транспарентність країн ЄС для успішного вступу України є невід'ємною складовою європейської системи безпеки обидвох держав.

Як слушно зазначає дослідник Ю. Волошин, «теза про «розмивання» державного суверенітету залишається на сучасному етапі одним з актуальних питань не тільки у вітчизняній теорії конституціоналізму, а й конституційній доктрині європейських держав»...

«...навіть у тих випадках, коли держава зливається з іншою й утворює складне державне утворення, відбувається саме реалізація суверенітету, коли держава свідомо та самостійно йде на створення нових компетенційних (наднаціональних) структур, в яких її територія, населення, влада отримують сприятливіші та якісно нові умови для свого подальшого існування та розвитку» (Волошин, 2010, С. 421).

За умов інформаційної та збройної агресії з боку РФ Україна має бути відкритою у спілкуванні з громадянським суспільством., а органи публічної влади мають сприяти демократичній консолідації на локальному рівні.

Повноваження щодо прийняття управлінських рішень в контексті законодавчого наближення надаються публічним службовцям, які підзвітні та підконтрольні Президенту України, Кабінету Міністрів України, та Верховній Раді України.

В умовах гібридної інформаційної війни основною метою державної політики України в інформаційній сфері є управління загальними загрозами та небезпеками з метою створення необхідних умов для виконання інформаційних прав та інтересів людини та громадянина. Наприклад, Угода про асоціацію між Україною та ЄС містить частину, стосується розбудови Громадянської платформи, а, отже, громадянське суспільство є інструментом для стримувань і противаг, а також для представлення соціальних інтересів в державі.

На нашу думку, в умовах дигіталізації існує нагальна потреба провести аналіз норм Конституції України з урахуванням приведення у відповідність компетенції органів публічної влади в інформаційному просторі. Варто підкреслити, що саме це означає активне просування вітчизняного конституціоналізму у напрямку сприйняття принципів та стандартів європейського та глобального правового порядків та захисту інформаційних прав громадян.

Підкреслимо, що, своєю чергою, за умов збройної агресії з боку Російської Федерації важливими є положення 34 та ст. 63 Конституції України 1996 р., які закріплюють права людини на інформацію, яке дозволяє також людині вільно (не)збирати, (не)зберігати, (не)використовувати і (не)поширювати інформацію будь-яким способом.

Через прискорення девіантності людина забезпечує реалізацію організаційного механізму у складі спільноти та має особисте право, що захищається Конституцією (зокрема право на звернення, право на правову допомогу тощо). Беручи до уваги, що в Україні діяльність правозахисних організацій відзначається феноменологією процесів європеїзації та глобалізації, нагальною вбачається потреба формування нормативного підґрунтя в рамках класичної теорії конституційного права з метою недопущення наслідків внутрішніх конфліктів та зовнішніх посягань на норми Конституції і конституційного ладу.

III. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС: *res ipsa loquitur*

Сьогодні на порядку денному для українського суспільства його інтеграція до ЄС та НАТО стала єдиним шансом захистити політичний та економічний суверенітет держави у часи інформаційної глобалізації та інформаційного тиску з боку РФ. Проекти Україна-ЄС викликають занепокоєння через те, що урядовці Угорщини не висловлюють впевненості у фінансовій підтримці фінансування боротьби України з агресією РФ.

Тим не менш, українське законодавство дуже швидко сприймає стандарти Європейського Союзу, що є позитивним ефектом правової рецепції.

По-перше, перебуваючи під геополітичним тиском росії, Україна як «дилема безпеки» змінила свою «геополітичну гіпотезу вибору» з біполярної (ЄС – СНГ) на стратегічний курс на інтеграцію в ЄС та НАТО (Глебов, 2007, с. 235). Як незалежна країна Україна має бути достатньо сильною, щоб захистити свій суверенітет у часи пандемії шляхом мирних зібрань. Вбачається, що сьогодні геополітичний та гео економічний розвиток відносин Україна-ЄС-НАТО видається прозорим з його 30-річної історії та традицій (також завдяки визначення цілей Преамбули Конституції України).

По-друге, директиви і регламенти ЄС та закони України в економічній сфері безперечно відповідають спільним цілям і є підставою для реалізації новітніх проектів. Наприклад, у 2021 р. Рада Європейського Союзу схвалила проект Угоди про спільний авіаційний простір між Україною та ЄС (Президент України. Офіційне інтернет-

представництво, 2021). Також ЄС є головним торговельним партнером, тому в квітні 2021 року була складена перша декларація в системі єдиного перехідного режиму NCTS (Державна митна служба України, 2021).

На регіональному рівні побудову інформаційного суспільства в Україні задекларовано в Главі 14 Угоди про асоціацію України з ЄС (Угода про асоціацію..., 2014, с. 389–395). «Сторони повинні обмінюватися інформацією, передовим досвідом і практиками, проводити спільні дії з метою розробки комплексної нормативно-правової бази та забезпечення ефективного функціонування та неспотвореної конкуренції ринків електронних комунікацій. Сторони будуть сприяти поступовому наближенню до нормативної бази ЄС в сфері регулювання інформаційного суспільства та електронного зв'язку. Сторони сприяють поступовому наближенню до права і нормативно-правової бази ЄС у галузі регулювання інформаційного суспільства і електронних комунікацій. Відповідні положення, а також *acquis* ЄС щодо інформаційного суспільства і електронних комунікацій, визначені у Доповненні XVII-3 («Правила, що застосовуються до телекомунікаційних послуг») до Глави 6 («Заснування підприємств, торгівля послугами та електронна торгівля») Розділу IV («Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею») Угоди про асоціацію».

Питання інформаційної безпеки є особливо важливими в контексті проведення судової реформи.

З урахуванням Указу Президента України № 231/2021 «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки». Указ № 231/2021 «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки» (Указ Президента України, 2021) під впливом глобалізаційних процесів треба вказати на наступні проблемні питання сучасного конституціоналізму.

По-перше, однією з найбільш вагомих особливостей сучасного конституціоналізму України є автономізація регламентації конституційного судочинства. В умовах невизначеності Україна продовжує проведення судової реформи, проте актуальним залишається питання покращення процедури добору суддів до Конституційного суду України. Останнім часом Конституційний Суд України все частіше підпадає під звинувачення в порушеннях процесуального порядку діяльності. Наочно, що порушення принципів судового процесу Конституційним судом складає загрозу реалізації конституційної реформи в державі.

Одночасно із цим існує нагальна потреба вдосконалення виборчого законодавства не тільки в контексті запровадження демократичних процедур формування виборних органів влади, але необхідно передбачити наявність мережі дорадчих структур громадянського суспільства, участь яких в ухваленні владних рішень є необхідною умовою їх легітимності, в тому числі і щодо обсягу громадського контролю за добром суддів у Конституційного Суду України та на посади у Вищій ради правосуддя та Вищій кваліфікаційній комісії суддів.

По-друге, наочними є складнощі конституційно-правового регулювання проведення адміністративно-територіальної реформи та ризику можливої політики конституційної модернізації України щодо окупованих Російською Федерацією територій, насамперед Автономної Республіки Крим та Сходу України в умовах дигіталізації.

Становленню українського конституціоналізму в умовах глобальної дигіталізації має сприяти закріплення нових вимог до правозастосування і правореалізації у цифровому форматі.

Оскільки роль і значення дигіталізації вже вийшли за межі сталої правової термінології, що використовується в конституційному законодавстві, питання взаємодії влади та громадськості в цифровій інформаційній площині потребують невідкладного нормативного закріплення в Конституції України, в той час як міжнародна наукова спільнота вже досліджує цифровий (дигітальний) конституціоналізм. Наприклад, з цього приводу варто зазначити, що положення Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», згідно якого Автономна Республіка Крим та місто Севастополь, а також частини території Луганської та Донецької областей є тимчасово окупованими територіями внаслідок збройної агресії РФ проти України, потребують вдосконалення щодо захисту прав громадян України у цифровій сфері.

Вбачається, що ризики подальшої конституційної модернізації з цього питання пов'язані із вживаною термінологією, адже на глобальному рівні різні держави й досі використовують у своїй політичній риторичі та в офіційних документах інші терміни ніж *тимчасова окупація* – наприклад (США визначає як «спроба анексії», інституції ЄС – «незаконна анексія», деякі держави використовують термін громадянська війна або просто криза). Проведення голосування в Криму щодо внесення змін до Конституції РФ у 2020 році ще більше загостило це питання та створює подальші ризики для «квазілегітиматії» тимчасової анексії частини території України, порушення прав кримських татар, та загроза повтору аналогічної ситуації на Сході України.

Внесення змін до Конституції України щодо адміністративно-територіального устрою можна назвати «танталовою працею» - настільки складно виявилось досягнення поставленої мети.

Залишаються проблеми із зворотнім зв'язком між законодавчою та судовою владою. Актуальним є питання перекладу положень міжнародних актів, що стосуються питання вилучення з цивільного обороту зброї та наркотичних речовин. В Україні ще досі виникає проблема координації парламентського, судового та громадського контролю, що дають змогу забезпечити баланс повноважень між міжнародними інституціями та органами публічної влади України.

По-третє, в процесі глобалізації запобіжниками втрати національного суверенітету, конституційної ідентичності та міжнародної правосуб'єктності України мають стати вдосконалення та імплементація норм законодавства щодо процесуального порядку розгляду Конституційним судом України справ про національну безпеку та про державну таємницю.

З метою протидії зазначеним викликам та зазіханню на демократичний конституційний лад Указом Президента України № 393/2020 від 14.09.2020 було затверджено Стратегію національної безпеки України (Указ Президента України, 2020), в якій визначені Основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки. Особливо важливим є те, що Стратегія передбачає створення ефективної системи безпеки та стійкості критичної інфраструктури, заснованої на чіткому розподілі відповідальності її суб'єктів та державно-приватному партнерстві.

В цьому контексті вбачається, що положення статті 19 Розділу 1 «Загальні засади» Конституції України складають конституційно-правову основу для розробки сучасних законодавчих положень у сфері створення ефективної системи безпеки та стійкості критичної інфраструктури, що буде сприяти створенню ефективного та прозорого механізму взаємодії між органами публічної влади та потребує внесення відповідних змін в контексті реалізації зазначених вище обидвох Стратегій.

Зазначена ситуація породжує фундаментальні передумови майбутнього України в науково-дослідних проєктах Європейського Союзу і є хорошим об'єктом наукового дослідження. Сучасна ситуація з інтеграцією демократичної правової держави України в ЄС виглядає перспективною лише за умов дотримання громадянських та політичних прав людини (Joseph and Castan, 2013).

На жаль, система покращення інвестиційного клімату в Україні не має належних правових підстав, в той час як захист інвестицій бізнесових структур ЄС для України є одним з найважливішим питань.

Проблеми адаптації законодавства України до законодавства ЄС в соціальній сфері обумовлені наступними негативними ознаками:

- низька ціна праці заробітчани-українців;
- висока ціна на газо- та водопостачання та інші публічні блага;
- міграційні потоки всередині країни та за кордон;
- низька платоспроможність населення,
- наявність проявів корупції,
- необхідність реформування законодавства у сфері охорони здоров'я населення,

тощо.

Важливого значення набуває ухвалення Верховною Радою України законопроектів:

- № 6576 «Про цифровий контент та цифрові послуги»;
- № 6085 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг»;
- № 6086 «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг»;
- № 6478 «Про водовідведення стічних вод населених пунктів»;
- № 7039 «Про освіту дорослих»;

та ратифікація Верховною Радою України Угоди між Україною та ЄС про участь України у програмі «EU4Health», яка надає можливість підтримати систему охорони здоров'я в Україні.

Позитивним аспектом в сфері вирішення зазначеного питання має бути оновлення концепції розвитку громадянської освіти в Україні в умовах воєнного стану.

Подальшого розвитку потребує переклад директив ЄС, що стосуються:

- процедури видання та скасування адміністративних актів з питань охорони довкілля, а саме гарантію справедливого доступу до безпечної питної води та санітарії;
- правових аспектів охорони культурної спадщини – зокрема, імплементації положень ратифікованої Україною Європейської конвенції про охорону археологічної спадщини, укладеної в Ла-Валетті 16 січня 1992 року, доповнюючи принципи, встановлені в Європейській конвенції про охорону археологічної спадщини, підписаній у Лондоні в травні 1969 року;
- реалізації права приватної власності на зброю;
- вилучення з цивільного обігу наркотичних речовин;
- вдосконалення організаційного механізму діяльності органів місцевого самоврядування України в контексті європейської інтеграції.

В цій площині актуалізується питання подальшого оновлення плану входження стратегічно важливих секторів економіки України до спільного європейського ринку, зокрема сільськогосподарського сектору, з метою подальшого наближення господарського та трудового законодавства України до законодавства ЄС.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ситуація, що досліджується, породжує фундаментальні передумови майбутнього України в науково-дослідних

проектах Європейського Союзу і є перспективним об'єктом для наукового дослідження. Необхідність удосконалення інституційно-правової сфери в сучасних умовах розвитку європейського права, зокрема сучасне право ЄС, обумовлює перегляд теоретичних положень, а також внесення виправлень і новел у концептуальну систему.

Вважаємо, що модернізація відносин щодо реалізації проектів Україна-ЄС має ряд довгострокових переваг, а саме:

- мінімізація загроз інформаційних атак і пропаганди РФ,
- стандартизація документів шляхом цифровізації (дигіталізації);
- позбавлення радянських законів і правових актів, що є роллю законодавчої влади;
- оновлення законодавства з метою зробити реформи більш соціально орієнтованими;
- уточнення компетенції органів публічної влади (зокрема, формування інституту префектів) для досягнення цілей децентралізації;
- перспективи іноваційно-космічного технічного прогресу, тощо.

Зазначений висновок виражає нагальну потребу подальшого реформування Конституції України з урахуванням висновків робочих груп в рамках проектів і програм співробітництва України та Європейського Союзу.

Бібліографічний список

- Волошин, Ю. О., 2010. *Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти: монографія*. В: О. М. Баймуратов (ред.). К.: Логос.
- Глебов, С. В., 2007. Зовнішньополітична двозначність України в контексті геополітичної кон'юнктури вибору. *Правова держава*, 9, с. 235–242.
- Державна митна служба України, 2021. *В Україні оформлено 1-шу декларацію в системі спільного транзиту (NCTS)* [онлайн] Доступно: <<https://customs.gov.ua/news/ncts-26/post/v-ukrayini-oformleno-1-shu-deklaratsiui-v-sistemi-spilnogo-tranzitu-ncts-438>>
- Європейська Рада, 2020. *Спеціальне засідання Європейської Ради (17–21 липня 2020 р.)*. Доступно: <<https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-final-conclusions-en.pdf>>
- Закон України Про основні засади державної політики в сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності № 2834-IX, 2022. *Верховна Рада України* [онлайн]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>>
- Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами, внесеними згідно із Законом України № 2680-VIII від 07.02.2019). *Відомості Верховної Ради України* [онлайн]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>>
- Президент України. Офіційне інтернет-представництво, 2021. *Володимир Зеленський у Вільнюсі скоординував з Президентом Європейської ради підготовку до 23-го Саміту Україна – ЄС* [онлайн] Доступно: <<https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-u-vilnyusi-skoordinuvav-z-prezidentom-ye-69353>>
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони №1678-VII, 2014. *Верховна Рада України* [онлайн] Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text>
- Указ Президента України № 231/2021, 2021. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки. *Президент України. Офіційне інтернет-представництво* [онлайн]. Доступно:

- <<https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-zatverdiv-tririchnu-strategiyu-rozvitku-68997>>
- Указ Президента України №393/2020, 2020. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України». *Президент України. Офіційне інтернет-представництво* [онлайн]. Доступно: <<https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>>
- European Union, 1992. *Treaty on European Union*. Available at: <<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>>
- Joseph, S. and Castan, M., 2013. *The International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials and Commentary*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, p. 165.
- Kembayev, Zhenis, 2012. *Political-legal history of the Idea of the United Europe: from Ancient Times to the Present*. Almaty-Astana, Academpress, p. 430.
- Vorobiov, M., 2019. Ukrainian Voters Upend Their Parliament. *Eurasia Daily Monitor*, 16(111). Available at: <<https://jamestown.org/program/ukrainian-voters-upend-their-parliament/>>

References

- Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy, 2021. *V Ukraini oformleno 1-shu deklaratsiiu v systemi spilnogo tranzytu (NCTS) [The 1st declaration in the Common Transit System (NCTS) was completed in Ukraine]*[online] Available at: <<https://customs.gov.ua/news/ncts-26/post/v-ukrayini-oformleno-1-shu-deklaratsiiu-v-sistemi-spilnogo-tranzitu-ncts-438>> (in Ukrainian).
- European Union, 1992. *Treaty on European Union*. Available at: <<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>>
- Hlebov, S. V., 2007. Zovnishnopolitychna dvoznachnist Ukrainy v konteksti heopolitychnoi koniunktury vyboru [Duality of the Ukraine's Foreign Policy in the Context of the Geopolitical Conjecture]. *Pravova derzhava*, 9, p. 235–242. (in Ukrainian).
- Joseph, S. and Castan, M., 2013. *The International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials and Commentary*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, p. 165.
- Kembayev, Zhenis, 2012. *Political-legal history of the Idea of the United Europe: from Ancient Times to the Present*. Almaty-Astana, Academpress, p. 430.
- Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. (zi zminamy, vnesenymy zghidno iz Zakonom Ukrainy № 2680-VIII vid 07.02.2019) [The Constitution of Ukraine dated June 28, 1996 (as amended in accordance with the Law of Ukraine No. 2680-VIII dated February 7, 2019)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>> (in Ukrainian).
- Prezydent Ukrainy. Ofitsiine internet-predstavnytstvo, 2021. *Volodymyr Zelenskyi u Vilniusi skoordynuvav z Prezydentom Yevropeiskoi rady pidhotovku do 23-ho Samitu Ukraina – YeS [Volodymyr Zelenskyi in Vilnius coordinated with the President of the European Council preparations for the 23rd Ukraine-EU Summit]* [online] Available at: <<https://www.president.gov.ua/en/news/volodimir-zelenskij-u-vilnyusi-skoordinuvav-z-prezydentom-ye-69353>> (in Ukrainian).
- Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z

- inshoi storony №1678-VII [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand #1678-VII], 2014. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text> (in Ukrainian).
- Ukaz Prezydenta Ukrainy № 231/2021, 2021. Pro Stratehiiu rozvytku systemy pravosuddia ta konstytutsiinoho sudochynstva na 2021–2023 roky [On the Strategy for the Development of the Justice System and Constitutional Judiciary for 2021–2023]. *Prezydent Ukrainy. Ofitsiine internet-predstavnytstvo* [online]. Available at: <<https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-zatverdiv-tririchnu-strategiyu-rozvitku-68997>> (in Ukrainian).
- Ukaz Prezydenta Ukrainy №393/2020, 2020. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy» [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated September 14, 2020 "On the National Security Strategy of Ukraine"]. *Prezydent Ukrainy. Ofitsiine internet-predstavnytstvo* [online]. Available at: <<https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>> (in Ukrainian).
- Voloshyn, Yu. O., 2010. *Konstytutsiino-pravove zabezpechennia yevropeiskoi mizhderzhavnoi intehratsii: teoretyko-metodolhichni aspekty: monohrafiia [Constitutional and legal provision of European interstate integration: theoretical and methodological aspects: monograph]*. In: O. M. Baimuratov (ed.). K.: Lohos (in Ukrainian).
- Vorobiov, M., 2019. Ukrainian Voters Upend Their Parliament. *Eurasia Daily Monitor*, 16(111). Available at: <<https://jamestown.org/program/ukrainian-voters-upend-their-parliament/>>
- Yevropeiska Rada, 2020. Spetsialne zasidannia Yevropeiskoi Rady (17–21 lypnia 2020 r.) [Special meeting of the European Council (July 17–21, 2020)] [online]. Available at: <<https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-final-conclusions-en.pdf>> (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy Pro osnovni zasady derzhavnoi polityky v sferi utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti № 2834-IX [Law of Ukraine On the Basic Principles of State Policy in the Field of Affirming Ukrainian National and Civil Identity № 2834-IX], 2022. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>> (in Ukrainian).

Стаття надійшла до руку 27.12.2022

Lvova I.

INTERNATIONAL UKRAINE-EU LEGAL RELATIONSHIP: BENEFITS OF LEGISLATIVE APPROXIMATION AND GUIDELINES FOR DOMESTIC DECISION-MAKING POWERS UNDER MARTIAL LAW

The article focuses on the legal analysis of the basis of future reforms in the context of approximation of Ukrainian legislation to EU standards under conditions of martial law in Ukraine, global uncertainty and the development of the system of international military-political cooperation.

The objective of the present study is to examine the moderating effect of international Ukraine-EU legal relationship, as well as to describe the directions of implementation of the provisions of EU regulations into Ukrainian legislation by reviewing and analyzing the legal regulation of Ukraine-EU relations. The study uses Ukraine and EU legislation the period between

2020 and 2022 to test benefits of legislative approximation and guidelines for domestic decision-making powers under martial law. The relationship between the regulations, implemented by EU, and the existing legal system of Ukraine is visible for Ukraine legal system in general, supporting the hypothesised moderating effect of international Ukraine-EU legal relationship under martial law. The article contributes to the development of the study of the issue of approximation of legislation by applying the existing concept of EU law. The relationship between the implemented EU legislation and the existing legal system. This study contributes to extant research by adopting the existing concept of EU law. The need to improve the institutional and legal sphere under the current conditions of the development of modern EU law is substantiated, which also determines the revision of theoretical provisions and the introduction of corrections and novelties in the conceptual system. In the context of martial law in Ukraine, the proposed idea is that the strategic line of cooperation between the EU and Ukraine should be further transformed taking into account the issues of compliance with EU legislation in order to ensure proper border crossing procedures for refugees from Ukraine and persons in need of asylum.

The general conclusion of the study is to indicate the potential success factors of the implementation of the EU legislation and the problems of approximation of Ukrainian legislation to the EU legislation. Comparative multilevel analysis, documentary and literature review were performed, other methods were used, including synthesis and deduction. The argument of hypothesis that the difficulty of maintaining peace and stability in the development of the state in the direction of integration into the EU and NATO for Ukraine is determined by following challenges: legal characteristics of an undeclared war as an armed aggression of the Russian Federation on the territory of Ukraine, the global pandemic COVID-19 pandemic, corresponding geopolitical changes on the world map followed by migration crisis, hybrid informational and armed challenges, etc. The general theoretical characteristics of the political dialogue on the level of the Ukraine-EU summits for 2020-2022 are outlined. The conclusion is made on the basis of comparative approach to further reform of the Constitution of Ukraine, taking into account the conclusions of working groups within the framework of projects and programs of cooperation between Ukraine and the EU. The article points to a number of problems that hinder the implementation of bilateral agreements and EU strategies, which are problematic today. The value of the analysis lies in the contextual reference to the development programs of the candidate countries for joining the European Union.

Key words: *approximation, international legal relationship, martial law, RF invasion of Ukraine, Ukraine-EU relations.*